

บทบาทของคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
วุฒิสภา
ในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ*

The role of the Senate Standing Committee on the Independent Organs
Under the Constitution, Anti-Corruption and Misconduct, and Good Governance
Promotion in preventing corruption in the public sector

สุทนต์ กล้าการชาย**

Suton Klakarnkhai

nonthaburee@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการทุจริตในภาครัฐ ยังคงเป็นสถานการณ์ที่รุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณแผ่นดิน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index - CPI) ของประเทศไทย ถึงแม้ว่าการป้องกันการทุจริตในภาครัฐจะมีกลไกของกฎหมาย กลไกขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่กลไกของฝ่ายนิติบัญญัติโดยระบบคณะกรรมการนั้น นับเป็นบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการและมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำงานตามบทบาทหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ ผ่านวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการ ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2567 นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการทำงานร่วมกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ซึ่งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการได้พบปัญหาและอุปสรรคในด้านขอบเขตอำนาจที่มีจำกัด ขาดการวางแผนดำเนินงานและพันธกิจ ขาดระบบฐานข้อมูลกลางกรณีการทุจริตในภาครัฐ รวมถึงกลไกการบังคับและกำกับติดตามหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาบุคลากร และขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการทำงาน

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ของคณะกรรมการการ จึงต้องพัฒนากลไกการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบเชิงระบบ ผลักดันการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ พัฒนางานด้านวิชาการ การวางแผนการดำเนินงาน และพันธกิจ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรในประเทศและต่างประเทศ เพิ่มบทบาทของคณะกรรมการในการให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาบุคลากรที่สนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการ และงานด้านประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: บทบาท; การป้องกันการทุจริตในภาครัฐ; คณะกรรมการประจำวุฒิสภา

Keywords: Role; Preventing corruption in the public sector; The Senate Standing Committee

บทนำ

ปัญหาการทุจริตในภาครัฐ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย). (2567). ได้รายงานสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2567 เกี่ยวกับกรณีการทุจริตในภาครัฐ พบว่า ยังคงมีความรุนแรงและมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ด้านกฎหมายมีการลดโทษ พักโทษ การมอบอภิสัทธิให้นักโทษคดีทุจริต คดีทุจริตที่ถูกยกฟ้องเพราะคดีหมดอายุความ ซึ่งผลกระทบเกิดจากการที่หน่วยงานที่มีอำนาจในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ปลดปล่อยให้คดีหมดอายุความ การรับสินบน หรือการที่หน่วยงานของรัฐเปิดให้เอกชนมีการเจรจาแก้ไขสัญญาในโครงการภาครัฐ ซึ่งขัดต่อหลักการในการประมวลภาครฐอย่างเป็นธรรม รวมทั้งเกิดช่องโหว่ของการขออนุญาตและการตรวจสอบที่ขาดความเข้มงวดของหน่วยงานรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้ การทุจริตในภาครัฐยังรวมถึงกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนด โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2567, หน้า 24) ได้รายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เกี่ยวกับคำกล่าวหาที่เข้ามาสู่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) พบว่า เป็นกรณีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีขอบมีจำนวนมากที่สุด และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ถูกกล่าวหา ร้องเรียนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาประเภทคดีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มีมติชี้มูลความผิด ยังพบว่าคดีประเภทการจัดซื้อจัดจ้างมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การยกยอก เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ ตามลำดับ

จากปัญหาการทุจริตในภาครัฐดังกล่าว ทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณของแผ่นดินเป็นจำนวนมหาศาล ทำให้การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะต้องเกิดความคุ้มค่า เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ของประเทศไทย ซึ่งองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI). (2568). ได้ประกาศผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ประจำปี

พ.ศ. 2567 โดยประเทศไทยมีคะแนน 34 คะแนน อยู่ในอันดับ 107 ของ 180 ประเทศทั่วโลก เป็นคะแนนต่ำสุดในรอบ 12 ปี ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นของนักลงทุน ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ และขาดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล ซึ่งหากการใช้อำนาจของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปโดยมิชอบ มีการเอื้อประโยชน์ส่วนตน ขาดความโปร่งใสและขาดกลไกตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งกระทบต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ จะมีกลไกของกฎหมายหรือตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมาตรา 215 กำหนดให้มืองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การใช้อำนาจขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต้องเป็นไปโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญและปราศจากอคติทั้งปวง ในการใช้ดุลพินิจ ประกอบมาตรา 221 ยังได้กำหนดให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญใดเห็นว่ามีผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอื่น ให้แจ้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญนั้นทราบ เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจแล้วก็ตาม แต่การแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ นอกจากจะต้องขับเคลื่อนในมิติขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และภาคประชาชนแล้ว บทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติหรือกลไกของรัฐสภา โดยระบบคณะกรรมการการันนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการป้องกันการทุจริตในภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพ ดังเช่นคณะกรรมการการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ที่มีหน้าที่และอำนาจสำคัญในการกระทำการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการตรวจสอบเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการขับเคลื่อนหรือสนับสนุนการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ ที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และด้วยภารกิจดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญกับคณะกรรมการการ อันเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐให้เกิดความเข้มแข็ง ตลอดจนมีแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อปัญหาการทุจริตในภาครัฐลดลง ย่อมส่งผลให้เกิดการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ของประเทศไทยที่สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มบุคคลเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ จากผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของกรรมการ ในคณะกรรมการการกิจการองค์กร

อิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา จำนวน 3 คน กลุ่มของที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ จำนวน 3 คน กลุ่มของผู้แทนองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 คน และกลุ่มของผู้แทนหน่วยงานอื่น ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และกองบังคับการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

สำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ หนังสือสั่งการ กฎหมาย กฎ ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาที่มีการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตและการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ จากนั้นออกแบบตั้งคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษาและกรอบแนวคิดในการวิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างไปขอรับคำแนะนำเพื่อตรวจสอบและพิจารณาให้ข้อคิดเห็น ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว โดยลักษณะรายละเอียดแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการ ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการอันจะส่งผลต่อพิจารณาศึกษา และการตรวจสอบเรื่องการทุจริตในภาครัฐ และตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการทำงานตามบทบาท หน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา อย่างไรก็ตาม ได้มีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำผลการสังเคราะห์ที่ได้มาสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาแยกแยะประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัย จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ในประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยและบรรยายในลักษณะเชิงพรรณนา (Descriptive analytics) รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปปรับใช้กับคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา รวมถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

บทบาทของคณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ในการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ พบว่าเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาขอโทษหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลในด้านงบประมาณ ติดตามและประเมินผลการรับ การใช้จ่ายงบประมาณประจำปีขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่น ๆ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งกระบวนการและมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ โดยบทบาทหน้าที่และอำนาจดังกล่าว เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกลไกของฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยผ่านระบบคณะกรรมการ

ดำเนินการสอบหาข้อเท็จจริง การกำหนดขอบเขตอำนาจ และการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการ ดังที่ สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์ (2565, หน้า 3) ได้อธิบายว่า คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือพิจารณาศึกษาเรื่องใด ๆ ที่ สภามอบหมาย เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว จึงเสนอรายงานและข้อเสนอนั้นพร้อมด้วยข้อสังเกต ให้สภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการ ประกอบกับ สุจิตตรา พูนสวัสดิ์ (2566) ได้สรุปว่าคณะกรรมการ เป็นบุคคลที่แต่งตั้งขึ้นโดยรัฐสภา ซึ่งเรียกว่ากระบวนการรัฐสภา และมีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยใช้ระบบคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา เพื่อใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในการควบคุม งบประมาณ ให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการสอบหาข้อเท็จจริง การกำหนดขอบเขตอำนาจ การอนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณและการติดตามการใช้งบประมาณ การตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายของรัฐบาล และการตรวจสอบประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ บทบาทของคณะกรรมการยังกำหนดไว้อย่างชัดเจนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 129 ประกอบข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2567 ข้อ 78 (19) ทั้งนี้ การกำหนดบทบาทของคณะกรรมการไว้ใน กฎหมาย นับเป็นแบบแผนที่ถูกกำหนดขึ้นตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล เพื่อกระทำการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งประชาชนต่างมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการ ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ดังที่ ชัชชัย จันท์สว่าง (2545) ได้อธิบายว่า บทบาทเป็นแบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ ฐานะ ตำแหน่งหรือสถานภาพของแต่ละบุคคล โดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทของแต่ละบุคคลในแต่ละ ฐานะตำแหน่งหรือสถานภาพ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้น ๆ ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ พรชัย สุทธิวรชัย (2567) เรื่อง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในวุฒิสภา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการวุฒิสภาต้องดำเนินการและปฏิบัติหน้าที่ ทั้งการใช้ดุลพินิจและการบังคับใช้ กฎหมายของคณะกรรมการในวุฒิสภา ต้องไม่ละเมิดหรือบั่นทอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป็นไปตามหลักนิติธรรม สำหรับบทบาทในการป้องกันการทุจริต ในภาครัฐนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สถาพร เรื่องสังข์ (2565) เรื่อง บทบาทของรัฐบาลไทย ในการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายที่เกิดจากการการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน พบว่า การทุจริตเชิงนโยบาย มีความเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีที่มีลักษณะเป็นการแสวงหาประโยชน์ หรือการเอื้อประโยชน์หรือการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ตนเอง หรือบุคคลอื่นได้ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวและทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินแผ่นดิน

สำหรับปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการอันจะส่งผลต่อการพิจารณาศึกษา และการตรวจสอบเรื่องการทุจริตในภาครัฐ พบว่า คณะกรรมการจะต้องมีการแสวงหาข้อเท็จจริงจากบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีอำนาจตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอำนาจเรียกของ คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. 2568 ให้สามารถเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาอยู่นั้น มีผลบังคับทางกฎหมาย เพื่อให้การกระทำการ การสอบหาข้อเท็จจริง หรือการศึกษา เรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎระเบียบ ในการเข้าถึงด้านข้อมูล เช่น เป็นข้อมูลลับทางราชการหรืออยู่ในชั้นการไต่สวน รวมถึงการขาดความร่วมมือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ซึ่งหากมีการประสานความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการในเบื้องต้น

ก่อนที่จะดำเนินการอย่างเป็นทางการ ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ หรือการให้องค์กรที่มีอำนาจโดยตรงเร่งรัด ติดตามดำเนินการในด้านข้อมูลก็จะทำให้การพิจารณาศึกษาของ คณะกรรมการได้รับข้อมูลที่รวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตามในเรื่องการตรวจสอบเรื่องการทุจริตและประพฤติ มิชอบในหน่วยงานของรัฐ ที่ยังไม่มีระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ ซึ่งควรมีหน่วยงานหลัก เพื่อดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือกับ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพื่อประชุมพิจารณาหรือมอบหมายภารกิจให้กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการ เป็นต้น นอกจากนี้ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่ขาดกลไกในการบังคับ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินงาน พร้อมระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อให้คณะกรรมการได้รับทราบผลการปฏิบัติราชการเป็นระยะ ควรมี การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้มีการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงในด้านบุคลากรที่แต่งตั้งเพื่อสนับสนุนภารกิจ ของคณะกรรมการ อาจมีการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ของ คุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้ามของการแต่งตั้งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำ คณะกรรมการ ให้มีประสบการณ์ตรงตามภารกิจของคณะกรรมการเพิ่มเติม ตลอดจนการพิจารณาศึกษา ของคณะกรรมการบางเรื่องที่อาจมีความซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการอื่น ๆ หรือคณะกรรมการชุดเดิม ที่ผ่านมา เห็นว่าควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในแผนการดำเนินงาน หรืออยู่ระหว่าง การพิจารณาศึกษา หรือเรื่องที่พิจารณาแล้วเสร็จของคณะกรรมการ เพื่อให้คณะกรรมการแต่ละคณะ ได้เข้าไปตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อมิให้การพิจารณาเกิดความซ้ำซ้อน ในส่วนของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชน คณะกรรมการควรมีการบูรณาการด้านเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่มีเครือข่ายด้านการป้องกัน การทุจริต ที่มีอยู่เดิม เพื่อใช้ประโยชน์เครือข่ายร่วมกัน รวมทั้งสร้างพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ ภารกิจของคณะกรรมการ เช่น การสัมมนา การสังเกตการณ์ในการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการรับ เรื่องร้องเรียน เป็นต้น

โดยสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้น ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง กรณีการทุจริต ในภาครัฐ การปรับปรุงกฎหมาย การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ล้วนมี ความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ ทั้งในมิติมาตรการของรัฐและมาตรการทาง สังคม ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 4 หน้าที่ ปวงชนชาวไทย ประชาชนจะต้องไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และหมวดที่ 5 หน้าที่รัฐ มาตรา 63 รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริต และประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน และขจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งมีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชน รวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่ กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (21) ประเด็นการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบไว้ อาทิ รัฐควรส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาและพลวัตการทุจริต ปรับกระบวนการทำงานด้าน การปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัล จัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต

และการเชื่อมโยงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียน งานคดีระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการตรวจสอบทรัพย์สิน และหนี้สินที่ทันสมัย ปรับปรุงกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้บังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนาคน โดยเน้นการปรับพฤติกรรมของคนทุกกลุ่มในสังคม เน้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่ดีมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตร พัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรต่อต้าน การทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ สนับสนุนการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง สอดส่อง และแจ้งเบาะแสการทุจริต จัดให้มีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ สุจิตตรา พูนสวัสดิ์ (2566) เรื่อง ประสิทธิภาพในการใช้อำนาจของคณะกรรมการการ พับว่า การพัฒนาส่งเสริมให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพต้องเสริมสร้างให้การดำเนินการกิจสามารถ ตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้อย่างเข้มแข็ง พร้อมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาบทบาทให้คณะกรรมการสามัญ เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างกฎหมาย ติดตามตรวจสอบการดำเนินการกิจของหน่วยงานในการ ตรวจสอบประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย อย่างไรก็ตามบทบาทของภาคประชาชนยังได้กำหนดไว้ใน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการ วางกลไก ป้องกัน ตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ประกอบมาตรา 50 ได้ให้บทบาทของประชาชนในการ ร่วมมือหรือสนับสนุนการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบด้วย

นอกจากนี้ ปัญหาของการทุจริตในภาครัฐ ยังพบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบและมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด ของการทุจริตในภาครัฐ ดังที่ สมเกียรติ คงสวัสดิ์ (2557) ได้อธิบายว่า การทุจริตในภาครัฐเป็นพฤติกรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในฐานะเป็นกลไกของรัฐ ในการดำเนินการตามแนวนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากกรอบที่สังคมมอบหมายเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัว จึงต้อง ถือว่าเป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ดังนั้น แนวทางพัฒนาการทำงานตามบทบาท หน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการการ จึงควรมีการพัฒนากลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบเชิงระบบ (Systematic Oversight) เพื่อเป็นกลไกในการติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผลกระทบของการใช้อำนาจขององค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประชาชน การใช้งบประมาณ การเลือกตั้ง หรือการป้องกันการทุจริต หรือติดตามข้อเสนอของคณะกรรมการที่มีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด และประเมินผลสัมฤทธิ์ ระยะเวลาแล้วเสร็จ ขับเคลื่อนและผลักดันกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการยกระดับธรรมาภิบาล ในองค์กรภาครัฐ และการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ การส่งเสริมธรรมาภิบาล หรือการขับเคลื่อนนโยบาย No gift Policy อย่างเข้มแข็ง หรือพัฒนาชุดตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและดัชนีความโปร่งใสเพื่อใช้ประเมิน หน่วยงานของรัฐ เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมสุจริต รวมถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตร่วมกับ หน่วยงานของรัฐ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในเชิงบูรณาการกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแก้ไขปัญหา การทุจริตในเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนการทำงานระหว่างหน่วยงาน สนับสนุนการมี ส่วนร่วมของภาคประชาชน การสร้างกลุ่มพลังเครือข่าย เพื่อเป็นหน่วยเฝ้าระวังในพื้นที่ เพื่อรายงาน สถานการณ์การทุจริต และร่วมเฝ้าระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย โดยสาระสำคัญดังกล่าวสอดคล้องตาม แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนระบบราชการ โดย วิโรจน์ ก่อสกุล (2567ก, หน้า 57) ได้อธิบายว่า แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับมากขึ้น ประมาณทศวรรษ 1980 เมื่อธนาคารได้เริ่มนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำหนดนโยบายกู้เงินกับประเทศ

กำลังพัฒนา แนวคิดดังกล่าวได้ส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ใช้หลักนิติธรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพ เพื่อการตรวจสอบภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการทุจริต รวมทั้ง นิยม รัฐอมฤต (2550) ได้อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance เป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร สำหรับรัฐบาลไทยได้วางหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยในเรื่องหลักนิติธรรม จะต้องตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ต้องเป็นธรรม หลักคุณธรรม ที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพสุจริต และหลักการมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและทางการบริหาร การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การแสดงความคิดเห็นการให้คำปรึกษาการร่วมวางแผนหรือร่วมปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องตามผลการศึกษาของ กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และคณะ (2565) เรื่อง วิธีการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานของรัฐ พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในสังคมไทย นอกจากจะมีมาตรการทางกฎหมายแล้ว ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อย่างเคร่งครัดต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรจะต้องสร้างเครื่องหมายความดีให้เกิดขึ้นกับตนเอง ครอบคลุม สังคมและประเทศชาติ เช่น หลักคุณธรรม และจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี อีกประการหนึ่งคือการนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นปรัชญาชี้นำแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับรวมถึงรัฐบาลและข้าราชการของรัฐ ในการปฏิบัติงานและการพัฒนาบริหารประเทศ

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาการทำงานของคณะกรรมการการ ในส่วนของการพัฒนางานด้านวิชาการ ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ผลดำเนินการตามรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีขององค์กร อิสระตามรัฐธรรมนูญแต่ละองค์กร รวบรวมงานวิจัย บทความ หรือวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรค รวมถึงนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการดำเนินการอย่างชัดเจน หรือกำหนดค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ ระยะเวลาแล้วเสร็จ ให้มีความชัดเจนนั้น นับเป็นกระบวนการบริหารถึงความสามารถของคณะกรรมการการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ โดย ศิริลักษณ์ ตันตยกุล (2567, หน้า 27) ได้อธิบายว่า การบริหารกลยุทธ์เป็นกระบวนการบริหารที่คำนึงถึงความสามารถขององค์กรและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยต้องดำเนินการผ่านขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ต่อเนืองอย่างเป็นระบบ โดยแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดทำกลยุทธ์นั้น ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลและควบคุม เพื่อดำเนินงานและควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับ เมธาพร ไตรกิจวัฒนกุล (2561) ได้อธิบายว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็น กระบวนการในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร โดยผ่านกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรซึ่งกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การจัดทำวิสัยทัศน์ขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินกลยุทธ์ การควบคุมและการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องตามผลการศึกษาของ ธณิชา วิชาดาเกษม (2557) เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพกลไก ในการจัดทำมาตรการป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. พบว่า ควรกำหนดแผนการดำเนินการเพื่อวางกรอบแนวทาง แผนงานและทิศทางในการเสนอมาตรการป้องกันการทุจริต โดยกำหนดแผนระยะเวลา 5 ปี และกำหนดเรื่องที่จะศึกษาทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ควรสร้างระบบการรายงานผล

การปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในการจัดทำมาตรการการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ และควรกำหนดแผนการจัดการและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดทำมาตรการการทุจริตอย่างเป็นระบบและรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ควรวางแผนงานการดำเนินงาน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายของคณะกรรมการการรวมทั้งกำหนดกรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการการ เพื่อเป็นทิศทางการทำงานให้สอดคล้องตรงตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการ

1.2 ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย อาทิ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา เพื่อเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการการในการให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อเสนอแนะการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ

1.3 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนากลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบเชิงระบบ (Systematic Oversight) เพื่อวางแผนการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอย่างมียุทธศาสตร์และเป็นรูปธรรม

1.4 ควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเรื่องที่พิจารณา ที่อยู่ในการดำเนินการดำเนินงานหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาศึกษา หรือเรื่องที่พิจารณาแล้วเสร็จของคณะกรรมการการ เพื่อให้คณะกรรมการการแต่ละคณะ ได้เข้าไปตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อมิให้การพิจารณาการศึกษาเกิดความซ้ำซ้อน

1.5 ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้ง 5 องค์กรในมิติด้านกฎหมาย ที่รวบรวมจากการเดินทางศึกษาดูงานและประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มาศึกษาวิเคราะห์หรือตั้งคณะทำงานร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนและผลักดันปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ที่ยังเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว

1.6 ควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดตั้งคณะทำงานร่วมกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือบูรณาการทำงานร่วมกับการทำงานของสหภาพรัฐสภา (IPU) สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (APPU) และการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA) เป็นต้น

1.7 ควรส่งเสริมธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน รวมทั้งขับเคลื่อนนโยบาย No gift Policy ให้มีความเข้มแข็ง โดยให้เจ้าหน้าที่รัฐตระหนักถึงการประกาศหรือรายงานให้ผู้มีอำนาจทราบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต เมื่อมีการรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดที่อาจมีมูลค่าเกิน 3,000 บาท จากผู้ที่อาจได้ประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่นั้น

1.8 ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยบูรณาการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิม รวมถึงการส่งเสริมและให้กำลังใจบุคคล หรือองค์กรที่มีส่วนสนับสนุนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เกิดความเข้มแข็ง

1.9 ควรส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอาจมีข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ หรือพิจารณาศึกษาร่วมกับคณะกรรมการการเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและการโทรคมนาคม วุฒิสภา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ หรือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปพิจารณาศึกษาต่อยอด หรือวางแผนไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้กับงานลักษณะดังกล่าว

1.10 ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาของเอกสารประชาสัมพันธ์ข่าวของคณะกรรมการการ นำเสนอประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากขึ้น และเผยแพร่ผ่านสื่อช่องหลักหรือสื่ออื่นๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการให้กับประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันการทุจริตตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับใช้หรือปัญหาสภาพบังคับของพระราชบัญญัติอำนาจเรียกของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. 2568 ที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษา เพื่อให้การกระทำกิจการ การสอบหาข้อเท็จจริง หรือการศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ

2.3 ควรมีการศึกษาผลการดำเนินการขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อรัฐสภาเพื่อทราบ เพื่อนำไปสู่การมีข้อเสนอแนะในด้านบริหารจัดการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือติดตามประเมินผลการรับ การใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพ

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. 2554 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของปรีชา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ รวมถึงคุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้าม เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ตรงตามการปฏิบัติงานและการกิจของคณะกรรมการประจำวุฒิสภา

เอกสารอ้างอิง

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และคณะ (2565). วิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานของรัฐ, Journal of Political Science, 2(ฉบับที่ 2), 37.

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562. (2562, กันยายน 2). ราชกิจจานุเบกษา, 136(219 ง), 30.

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2567. (2567, กันยายน 10). ราชกิจจานุเบกษา, 341(247 ง), 14.

ชัยชัย จันทรสว่าง. (2545). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล:

กรณีศึกษาอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

ธนิชชา วิภาดาเกษม. (2557). การเพิ่มประสิทธิภาพกลไกในการจัดทำมาตรการป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นิยม รัฐอมฤต. สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *ธรรมาภิบาล*. ค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2568, จาก <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมาภิบาล>.
- พรชัย สุทธิวรชัย. (2567). บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในวุฒิสภา. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหการ*, 28(ฉบับที่ 3), 113.
- พระราชบัญญัติอำนาจเรียกของคณะกรรมการการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. 2568, (2568, มิถุนายน 5). ราชกิจจานุเบกษา, 142(38 ก), 8.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, (2560, เมษายน 6). ราชกิจจานุเบกษา, 134(40 ก), 13.
- เมธาพร ไตรกิจพัฒนกุล. (2561). *กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ*, วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2567). *เอกสารประกอบการบรรยายการบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ศิริลักษณ์ ดันตยกุล. (2567). *เอกสารประกอบการบรรยายการบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สมเกียรติ คงสวัสดิ์. (2557). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสถานะและอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาพร เรืองสังข์. (2565). *บทบาทของรัฐบาลไทยในการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายที่เกิดจากการใช้เงินแผ่นดิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). *ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) (ประกาศลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566)*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สุจิตตรา พูนสวัสดิ์. (2566). *ประสิทธิภาพในการใช้อำนาจของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์. (2565). *คณะกรรมการการ (ฉบับปรับปรุงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *สถานการณ์การทุจริตประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ 2567*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- องค์กรต่อต้านการทุจริต (ประเทศไทย). (2567). *เจาะลึกสถานการณ์คอร์รัปชันไทย ในปี 2567 ผ่านกรณีคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน*. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.kraccorruption.com>.
- องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI). (2568). *ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ประเทศไทย ประจำปี 2567*. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.transparency.org>.